

full d'assessorament *de* *l'escola de pares de la* **FaPaC**

EDUCACIÓ PER AL CONSUM

Sovint sentim i diem frases com, per exemple, "vivim en una societat de consum", "tant guanyes tant te'n gastes", o també "és que avui en dia necessites tantes coses que no arribes a final de mes".

Els fills demanen coses, i fins i tot diners, pensant que mai no s'acaben. Això és perquè en el seu procés d'aprenentatge encara no han assimilat el concepte de consumir. Educar per al consum és una tasca que tant els pares com l'escola han de desenvolupar per facilitar al nen la integració d'aquest concepte en la seva vida quotidiana. Consumir és una acció, i s'ha d'aprendre a fer-ho.

COM APREN EL NEN?

L'espai limitat d'aquest full només ens permet donar unes pinzellades sobre el procés d'aprenentatge del nen.

A grans trets, podem dir que el nen, a mesura que és capaç d'agafar i deixar objectes, de desplaçar-se, primer gatejant i després caminant, cada vegada amb major autonomia, va entrant en relació amb els seus entorns més proper i ampliant-los, i va coneixent els objectes que estan al seu abast així com les seves utilitats.

La comunicació a través del llenguatge el farà entrar en diàleg i en la demanda als adults de les coses que necessita o que simplement vol tenir, per observar-les, manipular-les i jugar amb elles. El nen petit aprèn per imitació: als pares, germans més grans, en definitiva, aprèn de l'entorn que té més proper-primer la família, posteriorment també l'escola-. A través del joc aprèn moltes coses, i quan juga imita les conductes dels adults al seu estil.

Les demandes que faci el nen de coses que vol no són en primera instància pel fet de consumir, sinó pel fet de voler conèixer, tocar i manipular aquestes coses que veu i l'atrauen.

Els pares són els qui proporcionen tot allò que el nen necessita, tant a nivell bàsic-menjar, roba...-com d'altres elements que afavoreixen el seu desenvolupament-joguines...-.

Consumir es una acció, i s'ha d'aprendre a fer-ho.

Ja hem dit que el nen/a aprèn per imitació. Per tant, els hàbits consumistes que tinguin els pares seran assimilats pels fills d'una manera natural, al llarg del seu desenvolupament.

1. ELS HÀBITS CONSUMISTES.

Els hàbits són conductes apreses que es donen constantment en la persona, perquè formen part d'ella mateixa. En relació al consum, la nostra societat presenta unes característiques pròpies d'un país desenvolupat: es fabriquen més productes dels que es consumeixen, rivalitat comercial entre les diferents marques per captar més clients que consumeixin el seu producte (es manifesta sobretot per la publicitat dels grans mitjans de comunicació, com és la televisió), etc. Volem dir que els hàbits consumistes s'adquireixen per la influència de l'entorn més proper a la persona-pares, escola, televisió...i, per tant, aquests hàbits s'aprenen.

Hem d'ensenyar als nens a consumir, però ho hem de fer d'una manera natural, és a dir, integrada en el seu propi desenvolupament. Donar el sermó i dir als fills que els pares ja saben què és el que ells necessiten no serveix. Per integrar aquests hàbits en la vida diària cal parlar dels consums de necessitat primària.

El nen viu immers en un ambient consumista, és a dir, diàriament en la seva vida veu i fins i tot participa del consum: menjar, beure, comprar objectes per la llar, per l'escola, vestits, etc. I això ho està vivint d'una manera

natural, integrada en el seu desenvolupament. Per tant és molt important que compregui què és el consum i perquè es consumeix. Cal que l'ajudem a distingir quines són les necessitats primàries que s'han de cobrir, així com distingir entre que és ser consumidor i ser usuari d'un servei, i la relació que té això amb la "qualitat de vida", el nivell econòmic, etc.

Els hàbits consumistes que tinguin els pares seran assimilats pels fills d'una manera natural, al llarg del seu desenvolupament.

2. COM PODEM POTENCIAR UNS HÀBITS CONSUMISTES POSITIVS PELS NOSTRES FILLS?

2.1.El Consum de necessitat primària.

2.1.1. L'alimentació.

Es molt important aconseguir una dieta equilibrada per aportar a l'organisme tots els elements necessaris per al seu funcionament. Cal menjar de tot i en quantitats adequades.

El nen ha de comprendre que hi ha aliments que són bàsics i altres que es poden consumir per simple satisfacció. El gust és educable; acostumar els nens a uns tipus de menjar i no variar-los farà que adquireixin l'hàbit de consumir aquests i no d'altres, també necessaris per a un bon funcionament de l'organisme. Ha de respectar uns horaris, realitzar un nombre d'àpats al dia, i adquirir uns hàbits d'higiene que afavoriran l'alimentació: rentar-se les mans, rentar-se les dents... .

També ha d'aprendre a adquirir els productes que fan falta. En el mercat hi ha tota l'oferta de productes que s'ofereixen indiscriminadament, i ha d'aprendre a seleccionar quins són els que s'adquireixen i per a quins moments del dia.

Els nostres costums alimentaris tenen com a característica uns esmorzars suaus, i uns dinars i sopars més forts. Els esmorzars suaus disminueixen el rendiment i la capacitat d'atenció. Si el nen està a l'escola i té gana no està concentrat en les activitats acadèmiques. Amb això no volem dir sobrealimentar, perquè les digestions "pesades produeixen el mateix efecte.

2.1.2.La llar.

A la llar és on es donen, principalment, la majoria de les relacions familiars: lloc de menjar, de dormir, de relacionar-se amb la família. Dintre

de la llar hi ha tota una sèrie d'elements i objectes necessaris per a satisfer les necessitats de viure amb comoditat. Des de l'educació per al consum, cal que els nens valorin les adquisicions que es fan per a la llar i quin serà el seu ús, sigui per estètica (element que afavoreix el benestar) o per la seva utilitat pràctica. El nen ha de conèixer l'origen de la seva llar, el perquè d'haver triat aquesta i no una altra, els criteris que es fan servir per adquirir el que és necessari, perquè això li proporciona elements de valoració dels objectes i distingir els que són bàsics i els que no ho són.

2.1.3. Els vestits.

Aquest és un consum bàsic dins la nostra societat. El nen ha d'aprendre quin és el seu ús : protegir el cos de l'ambient (fred, calor...), però també hi ha vestits adequats segons les ocasions- jugar amb vestits de qualitat, per exemple, disminueix la durada d'aquests. Per altra banda , han d'anar valorant la relació qualitat-preu, perquè l'oferta és amplíssima, i també la influència de la publicitat respecte a la moda predominant. Les "marques" de la roba són un element que els nens valoren sovint-sobretot en el calçat-en relació a una competitivitat amb els altres per a veure qui porta les més "fardones" i les més "cares". Aquest és un aspecte en el qual els pares han de considerar i intentar trobar l'equilibri entre les seves possibilitats i els "desitjos" d'adquirir un d'aquests productes.

Cal recordar que els nens estan en un procés de creixement constant i que la roba es queda petita. Tenir vestits que no es posen mai perquè "ja no es porta" resta valor a un element que ha de formar part de la pròpia personalitat.

2.1.4. Altres consums bàsics.

En aquest apartat volem referir-nos, entre d'altres, al material escolar. Si comença el nou curs, ¿el material ha de ser nou? Evidentment hi ha material que requereix ser substituït: llibres, llibretes...Però d'altre no és necessari: cartera, roba esportiva, estoig de colors...tot i que la influència de la publicitat ultrapassa els productes bàsicament escolars i ofereix com a elements bàsics d'altres que no ho són (per exemple, la roba). El nen ha d'aprendre a valorar que allò que servia fa tres mesos continua tenint el mateix valor i no cal substituir-ho, llevat de quan sigui necessari.

Pel que fa a les joguines, no cal dir que aquestes són un element bàsic per als nens. El joc ocupa una part molt important en el desenvolupament dels nens, i aquests dediquen

molt de temps a aquesta activitat. Per tal que les joguines tinguin un ús profitós, han de tenir unes característiques com:

- tenir relació amb la capacitat d'imaginació del nen/a.
- oferir la possibilitat de despertar la fantasia
- ser sòlides i duradores, així com higièniques.
- poder fer-les servir per a diferents jocs
- senzilles i manipulables, sense sofisticacions, perquè faciliten la passivitat del nen i minven la capacitat d'imaginació (la joguina ho fa tot).
- ser més que un caprici momentani
- ja que en els més petits la tria sol ser dels pares, tenir en compte que el que no té valor per als pares pot ser molt valorat pels nens.

3. ELS DINERS.

Amb els diners podem adquirir tot allò que ens és necessari i que ens produeix satisfacció tenir. Però els diners no són una font inesgotable que raja contínuament. Provenen de la compensació pel treball realitzat i tenen una limitació. Planificar l'economia familiar per adquirir tot el necessari esdevé actualment fonamental per a cobrir les necessitats que la vida diària ens comporta.

Els fills han d'aprendre progressivament la relació diners/consum, com s'obtenen els diners i perquè serveixen.

Progressivament, també, han d'anar adquirint responsabilitat dels diners que els són proporcionats pels pares i sobre la seva administració. Donar diners als nens ha d'estar en relació a la comprensió que tinguin del seu ús i la seva finalitat.

4. LA PUBLICITAT.

La publicitat encaminada al consum és un dels elements d'influència externa a la persona més fort que existeix. Tots ens trobem immersos en la influència de la publicitat. Sovint la relació consumir més i el més car és signe de millora d'estatus social, i aquest és un valor fortament potenciat per la publicitat. Volem recordar que els hàbits consumistes s'aprenen. S'ha d'aprendre, per tant, a saber "llegir" el missatge que ens volen transmetre i a valorar què és el que més ens convé, i no caure en el consum pel consum.

La televisió és un dels mitjans més potents que pot incitar perillosament al consumisme. Als nens se'ls ha d'educar perquè descobreixen els "enganys" publicitaris (les joguines apareixen animades-com dotades de

vida pròpia-i la realitat és que li n'ha de dotar el nen).

5. QUE ES SER USUARI D'UN BÉ O SERVEI?

El nen ha d'aprendre la diferència entre l'adquisició de bens (consumidor) i la utilització d'un bé o servei (usuari).

El nen està en contacte permanent amb els serveis públics, el transport...Ha d'aprendre a compartir-los i respectar-los, així com alhora reclamar els seus drets, si s'escau.

L'escola és un servei públic i la seva estructura: horaris, classes...ja són un element educatiu que afavoreix en el nen l'aprenentatge del seu ús. També hi ha serveis privats, i cal que el nen aprengui quan s'ha d'utilitzar i perquè (taxi, assegurances...). En definitiva, té molt a veure amb els drets i deures que com a ciutadà es tenen alhora de fer ús de béns o serveis, per tant conèixer quins són aquests drets i deures esdevé fonamental també per a la seva formació. No es costum de la nostra societat reclamar els nostres drets, amb la qual cosa és difícil fer aprendre això als nostres fills. Cada cop tenim més informació que ens orienta a com fer ús dels nostres drets i així poder millorar els serveis que ens ofereixen.

6. QUE PODEM FER ELS PARES

-Fer participar els fills de totes les adquisicions per a la família

-Explicar l'ús i el perquè del producte sempre que sigui necessari.

-Anar donant responsabilitats als fills respecte a adquisicions que hagin de fer, consultar-los sobre els seus gustos o preferències.

-S'ha d'intentar evitar donar premis o càstigs als fills només comprant-los objectes que desitgin o privant-los d'aquests; els reforçaments verbals i amb l'actitud són més directes i tenen una base afectiva molt important.

-Fer comprovar, quan calgui, que la publicitat televisiva pot ser "enganyosa" i que l'objecte a la realitat pot tenir altres apreciacions.

-Ser coherents en les accions i no contradir-se.

-establir uns límits raonables i alhora flexibles; pactar quan sigui necessari.

7. BIBLIOGRAFIA

TSCHORNE, P:Full d'Assessorament núm 5.
FaPaC 1987

full d'Assessorament núm 7.
FaPaC 1987

GENERALITAT DE
CATALUNYA.DEPARTAMENT
ENSENYAMENT (1983):l'educació per al
consum a l'escola.

Autor del text: Ricard Montalbán